Troms fylkeskommune
Romssa fylkkasuohkan
Tromssan fylkinkomuuni

Regional plan for kompetanse i Troms 2027–2038

Planprogram

Troms fylkeskommune
Kompetanseetaten

1 Formål og bakgrunn ... 3
1.1 Oppdrag og forankring i regional planstrategi ... 3
1.2 Formål med planprogrammet og den regionale planen ... 4
2 Rammer og føringer ... 4
2.1 Lovverk ... 4
2.1.1 Plan og bygningsloven ... 4
2.1.2 Opplæringsloven ... 4
2.1.3 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) ... 5
2.1.4 Integreringsloven ... 5
2.1.5 Folkehelseloven ... 5
2.2 Nasjonale føringer og strategier ... 5
2.2.1 Nasjonale strategier ... 5
2.2.2 Regionreformen ... 6
2.2.3 Fullføringsreformen ... 6
2.2.4 Fagskolereformen ... 6
2.3 Regionale kompetanseutfordringer og utviklingsbehov ... 7
2.4 Troms fylkeskommunes egne mål og strategier ... 7
2.4.1 Relevante dokumenter ... 8
2.4.2 Relevant samarbeidsarena ... 8
2.5 Internasjonale føringer - FNs bærekraftsmål ... 8
3 Samspill, strategisk retning og mål ... 9
3.1 Hele Tromssamfunnet i samspill for et kompetanseløft ... 9
3.2 Strategisk retning og mål ... 10
3.2.1 Sammenheng mellom bærekraftsmål, kompetanseutfordringer og innsatsområder ... 11
4 Kunnskapsgrunnlag og utredningsbehov ... 11
5 Planprosess ... 12
5.1 Organisering ... 12
5.2 Medvirkning ... 13
5.3 Fremdrift ... 13

1 Formål og bakgrunn

1.1 Oppdrag og forankring i regional planstrategi

«*Sammen for et bærekraftig fylke*» er Troms sin regionale planstrategi. Dette er det eneste regionale lovpålagte dokumentet etter plan- og bygningsloven (§7-1). I planstrategien gjøres det rede for regionale utviklingstrekk og utfordringer, utviklingsmuligheter vurderes og det tas stilling til langsiktige utviklingsmål. Den tar også ta stilling til hvilke temaer som skal prioriteres i nye regionale planer.

I behandlingen av *Regional planstrategi Troms 2025-2028 - Sammen for et bærekraftig fylke* ble det vedtatt at det skal utarbeides en regional plan for kompetanse. Den regionale planen skal bidra til å nå de langsiktige utviklingsmålene i Regional planstrategi, herunder målet om «*Utdanning og kompetanse for fremtidens arbeidsliv i Troms*». Den regionale planen for kompetanse skal gi retning og mobilisere regionen om felles innsats innenfor kompetansefeltet:

> *«Gjennom den regionale planen skal det legges til rette for at kommune- og sektoroverskridende utfordringer og oppgaver innenfor kompetansefeltet underlegges politisk avveining og prioritering. I den regionale planen skal hele utdanningsløpet sees i sammenheng. Utdanningsløpet begynner i barnehagen, fortsetter gjennom grunnskolen, videregående opplæring, høyere utdanning og voksenopplæring. Det er ulike aktører som har ansvar for ulike deler av utdanningsløpet og det er avgjørende at alle samarbeider, at det utvikles en felles forståelse for de ulike rollene og at ressursbruken optimaliseres. Ved å innpasse hele utdanningsløpet i den regionale planen, bidrar man til å oppnå FNs bærekraftsmål nr. 11 ved å sikre tilgang til god utdanning for alle, fremme livslang læring og støtte innovasjon» (Regional planstrategi Troms 2025-2928).*

I arbeidet med den regionale planstrategien ble FNs bærekraftsmål nr. 11 (bærekraftige byer og lokalsamfunn) fremhevet som et prioritert satsingsområde for fylkeskommunen. Ved sluttbehandlingen av strategien ble imidlertid tilnærmingen justert fra et særskilt søkelys på ett bærekraftsmål til en mer helhetlig tilnærming der alle bærekraftsmålene vektlegges. Som en videreføring av dette prinsippet vil det i den regionale planen for kompetanse rettes oppmerksomheten mot flere bærekraftsmål, med særlig vekt på mål nr. 4 (god utdanning for alle), mål nr. 8 (anstendig arbeid og økonomisk vekst), mål nr. 9 (industri, innovasjon og infrastruktur), mål nr. 10 (redusere ulikhet) og mål nr. 11 (bærekraftige byer og lokalsamfunn).

I den regionale planen for kompetanse er det viktig å supplere forståelsen av utdanningsløpet som en lineær progresjon med et bredere perspektiv. Utdanningsløpet bør også sees som en individuell og livslang læringsvei, der mennesker kan ta omveier, gjøre nye valg eller vende tilbake til utdanning i ulike faser av livet. I tillegg må utdanningsløpet forstås som en samfunnsstruktur som påvirkes av og påvirker faktorer som arbeidslivets behov, sosial inkludering, integrering og regional utvikling. En helhetlig tilnærming gir bedre forutsetninger for å utvikle et fleksibelt og inkluderende kompetansesystem som møter både individets og samfunnets behov.

I den regionale planen skal det legges til grunn en bred forståelse av kompetanse – som summen av kunnskaper, ferdigheter og erfaringer, både formelle og uformelle. Kompetanse er dynamisk og må kontinuerlig utvikles i takt med endringer i arbeidsliv og samfunn. En bærekraftig kompetansepolitikk forutsetter samarbeid mellom myndigheter, utdanningsaktører og arbeidsliv.

1.2 Formål med planprogrammet og den regionale planen

Troms står overfor komplekse og sammensatte kompetanseutfordringer. For å møte disse utfordringene kreves en helhetlig, koordinert og langsiktig innsats fra mange aktører på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

Planprogrammet og den regionale planen skal danne et felles grunnlag for utviklingen av en samordnet og målrettet kompetansepolitikk i Troms. Formålet er å:

- Etablere en felles retning for kompetansearbeidet i fylket.
- Styrke samordningen og samarbeidet mellom kommuner, NAV, utdanningsinstitusjoner, næringsliv og andre relevante aktører – også de utenfor fylkeskommunens direkte styring.
- Utvikle en bærekraftig og fremtidsrettet regional kompetansepolitikk som bygger på Troms sine egne behov, forutsetninger og fortrinn.

Planen skal bidra til økt evne til omstilling og tilpasning, særlig i møte med endringer innen demografi, teknologi og klima. Samtidig skal den støtte bredere samfunnsmål som inkludering, integrering, attraktivitet, bolyst og regional identitet.

2 Rammer og føringer

Ved utarbeidelsen av en regional plan for kompetanse i Troms, må det tas hensyn til en rekke rammer og føringer, både internasjonale, nasjonale og regionale. Disse rammene sikrer at planen er forankret i gjeldende politikk, lovverk og samfunnsbehov.

2.1 Lovverk

2.1.1 Plan og bygningsloven

Plan- og bygningsloven fastsetter rammene for utarbeidelse av regional plan (PBL § 8-1). Fylkeskommunen er regional planmyndighet og skal utarbeide regionale planer som er vedtatt i den regionale planstrategien.

Fase 1: Utarbeidelse av et planprogram
Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen, medvirkning og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og offentlig ettersyn.

Fase 2: Regional plan
Arbeidet med selve planen starter etter at fylkestinget har vedtatt planprogrammet. Planen sendes deretter på høring og offentlig ettersyn, samtidig med at et handlingsprogram utarbeides for gjennomføring. Handlingsprogrammet vedtas av fylkestinget og vurderes for rullering årlig.

2.1.2 Opplæringsloven

Stortinget har vedtatt ny opplæringslov som trådte i kraft 1. august 2024.

Opplæringslovens formålsparagraf lyder slik: «*Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring*» (§1-1). Loven gjelder for grunnskoleopplæring, videregående opplæring og virksomheter knyttet til opplæringen (§1-2).

En av de viktigste endringene i ny opplæringslov er at retten til videregående opplæring utvides til å gjelde frem til fullført kompetanse.

2.1.3 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven)

Lovens formål er å legge til rette for fagskoleutdanning av høy kvalitet og for at fagskolestudentene får gode utdanningsvilkår (§1). Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt (§3).

Fylkeskommunen sikrer relevant og kvalitetsmessig fagskoleutdanning gjennom kartlegging av kompetansebehov, planlegging og utvikling av utdanningstilbud, samarbeid med fagskoler, finansiering og tilrettelegging, tilsyn og kvalitetssikring samt tilrettelegging for studentene. Dette skjer i samspill med næringslivet, utdanningsinstitusjoner og offentlige aktører for å møte lokale, regionale og nasjonale behov.

2.1.4 Integreringsloven

Loven trådte i kraft 1. januar 2021 og avløste den tidligere introduksjonsloven.

Formålet med loven er å sikre at innvandrere raskt integreres i det norske samfunnet og oppnår økonomisk selvstendighet. Den skal bidra til at innvandrere tilegner seg gode norskkunnskaper, innsikt i norsk samfunnsliv, relevante kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet.

I tillegg skal loven legge til rette for at asylsøkere tidlig får grunnleggende kjennskap til det norske språket og samfunnet (§1).

2.1.5 Folkehelseloven

Folkehelseloven legger til grunn at alle samfunnssektorer har et ansvar for å fremme folkehelse og redusere sosiale helseforskjeller. Kompetanse og utdanning er sentrale virkemidler for å nå dette målet, ved at de bidrar til inkludering, livskvalitet og deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Regional planlegging for kompetanse skal derfor også sees i lys av folkehelseperspektivet, der tilgang til kunnskap, læring og kvalifisering er viktige forutsetninger for et bærekraftig og sosialt rettferdig samfunn.

2.2 Nasjonale føringer og strategier

Utviklingen av en regional plan for kompetanse må forankres i gjeldende nasjonale strategier og reformer. Disse legger føringer for både utdanningssystemet, kompetanseutvikling og fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.

2.2.1 Nasjonale strategier

- Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017-2021 (NKPS): Vektlegger livslang læring, samarbeid mellom aktører, og tilgang til relevant kompetanse i hele landet.
- Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet: Setter søkelys på fleksible utdanningstilbud og kompetanseutvikling i arbeidslivet.
- Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023-2032: Gir føringer for kompetansebehov og utdanningstilbud.

2.2.2 Regionreformen

Regionreformen i Norge innebar en omlegging av fylkesstrukturen, hvor antall fylker ble redusert fra 19 til 11 fra 2020 gjennom sammenslåinger initiert av regjeringen Solberg. Stortinget vedtok denne endringen i 2017.[1] Senere ble det vedtatt en delvis reversering, og fra 1. januar 2024 er det igjen 15 fylker i Norge, inkludert gjenopprettelsen av Troms og Finnmark som separate fylker.

Reformen innebar at fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler ble forsterket, samtidig som fylkene fikk en sterkere kompetanse- og næringspolitisk rolle. Regionreformen ga også fylkene et nytt ansvar innenfor integrering, med overføring av oppgaver fra IMDI.[2]

2.2.3 Fullføringsreformen

Stortinget vedtok Fullføringsreformen i 2021,[3] en reform som inneholder over 100 tiltak for å styrke videregående opplæring. I tillegg til å foreslå konkrete løsninger, beskriver stortingsmeldingen også sentrale utfordringer i utdanningssystemet.

Én av fem elever fullfører ikke videregående opplæring, og mange er ikke tilstrekkelig forberedt for videre studier eller arbeidslivet. Dette er en alvorlig problemstilling, da det begrenser unge og voksnes muligheter til å forme sin egen fremtid. Oppfølgingen av reformen er rettet mot fem gjenstridige utfordringer:

- Videregående opplæring er i for liten grad tilpasset elever med svake faglige forutsetninger.
- Elevene får ikke det de trenger for å bli best mulig studieforberedt.
- Fagopplæringen dekker ikke elevenes og arbeidslivets behov godt nok.
- Videregående opplæring er i for liten grad tilpasset den mangfoldige elevgruppa.
- Videregående opplæring er ikke godt nok tilpasset voksne.

2.2.4 Fagskolereformen

Regjeringen ønsker en fagskolereform for å styrke fagskoleutdanningens rolle i det norske utdanningssystemet og møte fremtidige kompetansebehov i samfunnet. I Meld. St. 11 (2024–2025) "*Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning*" fremheves behovet for å styrke høyere yrkesfaglig utdanning for å sikre flere og mer kompetente fagfolk til norsk arbeidsliv.

Regjeringen ønsker å iverksette fem hovedgrep:[4]

- Bygge ut kapasiteten i høyere yrkesfaglig utdanning i tråd med kompetansebehovene i hele landet.
- Legge frem et forslag om å endre fagskoleloven for å tydeliggjøre fagskolenes samfunnsoppdrag.
- Åpne for at høyere yrkesfaglig utdanning kan tilbys på nivå 6 og 7 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, og innføre en egen yrkesfaglig søyle.
- Øke satsen for resultatbasert uttelling for gjennomførte studiepoeng.
- Gi fagskolene mer handlingsrom gjennom rammetildeling av driftsmidler.

[1] Prop. 84 S (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå.

[2] Meld. St. 6 (2018-2019) Oppgaver til nye regioner

[3] Meld. St. 21 (2020–2021) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden

[4] Fagskolene skal få mer penger og større handlingsrom - regjeringen.no

2.3 Regionale kompetanseutfordringer og utviklingsbehov

Gjennom den regionale planen skal Troms fylke løfte fram de viktigste kompetanseutfordringene og utviklingsbehovene,[5] og legge grunnlaget for felles innsats og langsiktige løsninger:

Demografiske endringer

- Aldrende befolkning og lav fødselsrate
- Befolkningsnedgang i distriktene
- Behov for arbeidsinnvandring og strategier for tilflytting
- Tiltak for å styrke bolyst og attraktivitet

Teknologisk utvikling

- Digitalisering og automatisering av arbeidsoppgaver
- Økt behov for digital kompetanse og teknologiforståelse
- Kompetanse for innovasjon og omstilling i næringslivet

Klima og grønn omstilling

- Nye kompetansekrav innen fornybar energi, sirkulærøkonomi og klimatilpasning
- Bærekraftige løsninger i alle sektorer
- Utdanningstilbud som støtter grønn omstilling

Sosial inkludering, integrering og utenforskap

- Sosioøkonomiske forskjeller og varierende helsekompetanse, inkludert tannhelse, bidrar til ulikhet i utdannings- og arbeidsliv
- Ungt utenforskap og lav fullføringsgrad i videregående opplæring
- Behov for inkluderende og integrerende utdanningstilbud, samt livslang læring
- Tiltak for å redusere ulikhet og fremme sosial mobilitet

Endringer i arbeidslivet

- Kompetansegap mellom utdanning og arbeidslivets behov
- Behov for fleksible og relevante utdanningstilbud
- Samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og næringsliv

Regionale særtrekk og næringsstruktur

- Store geografiske avstander, krevende klima og spredt bosetting
- Viktige næringer: fiskeri, havbruk, reiseliv og forsvar – samt jordbruk, reindrift og offentlig sektor
- Kompetansebehov knyttet til samfunnskritiske yrker (helse, undervisning, beredskap) og blå næringer (fiskeri, havbruk, marin forskning)

2.4 Troms fylkeskommunes egne mål og strategier

Regional plan for kompetanse må bygge på fylkeskommunens samfunnsoppdrag som regional utviklingsaktør.

[5] For utdypende informasjon, se kunnskapsgrunnlaget «Kunnskap om Troms» - vedlegg til Regional planstrategi for Troms 2025-2028.

2.4.1 Relevante dokumenter

- Fylkeskommunens regionale planstrategi 2025-2028: *Sammen for et bærekraftig fylke,* med vedlagte kunnskapsgrunnlag.
- Gjeldene regionale planer og tidligere vedtatte strategier for Troms.

2.4.2 Relevant samarbeidsarena

Strategisk partnerskap Troms ble vedtatt opprettet av fylkestinget våren 2025. Partnerskapet skal bidra til sterkere dialog mellom fylkeskommunen og sentrale samfunnsaktører i fylket, herunder:

- Være en møteplass for drøfting av sektorovergripende problemstillinger.
- Bidra til helhetlig utvikling gjennom perspektivene og de seks langsiktige utviklingsmålene i Regional planstrategi Troms (herunder målet om «*Utdanning og kompetanse for fremtidens arbeidsliv i Troms*»)
- Gi innhold og støtte til fylkeskommunen strategiske arbeid, særlig i oppfølging av regional planstrategi.

Fylkesordfører leder det strategiske partnerskapet.

2.5 Internasjonale føringer- FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er politisk vedtatt og integrert i norsk politikk, og fungerer som et overordnet rammeverk for regional utvikling og planlegging – inkludert kompetanseplanlegging.

Den regionale planen for kompetanse skal forankres i de mest relevante bærekraftsmålene, med særlig vekt på følgende mål:

Mål 4 – God utdanning for alle
Dette målet er essensielt fordi det setter som mål at alle skal ha tilgang til inkluderende, rettferdig og god utdanning, samt fremmer livslang læring. En regional plan for kompetanse skal sørge for at utdanningstilbudene er tilgjengelige for alle, uavhengig av bakgrunn, og bidra til at innbyggerne får den nødvendige kompetansen for å delta aktivt i arbeidslivet og samfunnet.

Mål 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
Kompetanseutvikling er en nøkkelkomponent for å oppnå anstendig arbeid og økonomisk vekst. En regional plan for kompetanse skal hensynta arbeidsmarkedets behov og fremme opplæring som gir innbyggerne de ferdighetene som trengs i fremtidens arbeidsliv. Dette er avgjørende for å skape bærekraftig økonomisk utvikling i regionen og sikre at folk har tilgang til relevante jobber.

Mål 9 – Industri, innovasjon og infrastruktur
For å sikre en bærekraftig industriell utvikling og innovasjon på regionalt nivå, er det viktig å ha en kompetent arbeidsstyrke som er i stand til å møte de teknologiske og økonomiske utfordringene. Regional kompetanseplanlegging bidrar til å utvikle den nødvendige kompetansen for innovasjon, teknologisk utvikling og styrking av regionens infrastruktur.

Mål 10 – Redusere ulikhet
Bærekraftsmålene legger vekt på å redusere ulikhet, og her spiller kompetanseutvikling en viktig rolle. Ved å sørge for at alle grupper i samfunnet, inkludert marginaliserte og utsatte grupper, har tilgang til relevant opplæring og utdanning, kan man bidra til å redusere ulikheter og fremme sosial mobilitet.

Mål 11 – Bærekraftige byer og lokalsamfunn
For å skape bærekraftige byer og lokalsamfunn er det viktig at befolkningen har de ferdighetene som trengs for å delta i og bidra til lokalsamfunnets utvikling. En regional plan som tar hensyn til bærekraftsmålene, bidrar til å bygge robuste og inkluderende lokalsamfunn med en kompetent befolkning.

3 Samspill, strategisk retning og mål

3.1 Hele Tromssamfunnet i samspill for et kompetanseløft

Troms fylkeskommune har et lovpålagt ansvar for å tilby videregående opplæring og høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole). Gjennom dette bidrar fylkeskommunen til å dekke kompetansebehov i både arbeidslivet og befolkningen, og til å gi unge og voksne et solid grunnlag for videre studier eller yrkesdeltakelse. Tilbudene skal være relevante, framtidsrettede og tilpasset regionale behov.

I tillegg til tilbyderrollen har fylkeskommunen en rolle som koordinator og pådriver for regional kompetanseutvikling. Fylkeskommunen skal samle aktører, initiere samarbeid og legge til rette for målrettede tiltak:[6]

- Fylkeskommunen skal, i samarbeid med kommuner, utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet, koordinere og legge til rette for en regionalt forankret kompetanseutvikling som møter arbeidsmarkedets behov og bidrar til økt sysselsetting og verdiskaping i regionen.
- Fylkeskommunen skal initiere og støtte tiltak som fremmer livslang læring og kompetanseheving for yrkesaktive og de som står utenfor arbeidsmarkedet, med særlig søkelys på å redusere kompetansegap og øke inkluderingen i arbeidslivet.
- Fylkeskommunen skal aktivt bidra til et regionalt innovasjonsøkosystem ved å tilrettelegge for samarbeid mellom næringsliv, kunnskapsinstitusjoner og offentlige aktører, og støtte initiativer som fremmer bærekraftig innovasjon, kommersialisering av nye ideer og etablering av nye kompetansearbeidsplasser i tråd med regionens fortrinn.
- Fylkeskommunen skal være en drivkraft i arbeidet med å styrke bolyst og utvikle attraktive lokalsamfunn i Troms. Gjennom målrettede tiltak skal fylkeskommunen legge til rette for økt tilflytting og bidra til en positiv befolkningsutvikling, med særlig søkelys på å skape gode oppvekstsvilkår for familier.

Tilgjengelighet er en nøkkelfaktor for kompetanseutvikling. Et godt transport- og mobilitetstilbud, sammen med digital infrastruktur, gjør det mulig for innbyggere i hele fylket å ta del i utdanning, arbeid og livslang læring. Samferdsel må derfor sees i sammenheng med kompetansepolitikken, slik at geografiske avstander ikke blir en barriere for deltakelse og utvikling.

Fylkeskommunen har en sentral rolle som koordinator og pådriver, men kan ikke stå alene. For å lykkes med regional kompetanseutvikling må hele Tromssamfunnet bidra – utdanningsaktører, arbeidsliv, kommuner og innbyggere. Bare gjennom et bredt samarbeid kan vi bygge et helhetlig og inkluderende kompetansesystem, der både fysisk og digital infrastruktur støtter opp under mulighetene for livslang læring og styrker regionens bærekraft og verdiskaping.

[6] I stortingsmelding 14 (Lære hele livet ble fylkeskommunens ansvar som regional kompetansepolitisk aktør styrket.

3.2 Strategisk retning og mål

For å omsette nasjonale og internasjonale føringer til regional handling, og sikre et kompetansesystem som er tilpasset Troms sine behov og fortrinn, prioriterer den regionale planen følgende innsatsområder:

1. **Utdanningstilgang og tilpasning**
   Det skal sikres tilgang til relevant grunnskoleopplæring, videregående opplæring, fagskoleutdanning og høyere utdanning uavhengig av geografi, bakgrunn og livssituasjon. Tilbudene skal utvikles i tett dialog med arbeidslivet og forsvaret, slik at utdanningen er relevant for regionens nåværende og fremtidige kompetansebehov. Fleksible løsninger som desentraliserte tilbud, digitale løsninger og modulbaserte utdanningstilbud er sentral for å øke den etterspurte kompetansen i hele Troms.

2. **Livslang læring, inkludering og økt integrering**
   Alle innbyggere skal ha mulighet til å tilegne seg ny kompetanse gjennom hele livet, med særlig vekt på yrkesaktive og personer som står utenfor arbeidslivet.

3. **Karriereveiledning og støtte**
   Innbyggerne i Troms skal gjennom systematisk, samordnet og tilgjengelig veiledning få støtte til å ta informerte valg, øke gjennomføring og bidra til rekruttering til regionale behov.

4. **Kompetanse for grønn og digital omstilling**
   Regionens innbyggere og næringer skal ha kompetanse til å delta i det digitale skiftet og den grønne omstillingen.

5. **Samisk og kvensk språk og kultur**
   Nasjonale minoritetsspråk og tilhørende kulturell kompetanse skal bevares, videreutvikles og benyttes som ressurs i utdanning og arbeidsliv.

6. **Kompetanse for samfunnskritiske funksjoner og næringer**
   Regionen skal være rustet med nødvendig og kvalifisert arbeidskraft innen sektorer som er avgjørende for samfunnets funksjon og trygghet. Dette omfatter utdanning, helse- og omsorgstjenester, beredskap og sikkerhet, samt øvrige næringer og funksjoner som har kritisk betydning for samfunnssikkerhet og velferd.

7. **Øke gjennomføring av videregående opplæring**
   Flere i Troms skal fullføre og bestå videregående opplæring. Dette oppnås gjennom styrket oppfølging av elever, alternative og fleksible opplæringsløp, og tettere samarbeid mellom skole, hjem og arbeidsliv.

8. **Forsvar og sikkerhet**
   Troms skal være en sentral aktør i Forsvarets rekruttering, utvikling og kompetansebygging. Regionen skal derfor sikre at Forsvarets behov for kompetanse fylles gjennom relevante utdanningstilbud og rekrutteringsarenaer.

3.2.1 Sammenheng mellom bærekraftsmål, kompetanseutfordringer og innsatsområder

FNs bærekraftsmål	Regionale kompetanseutfordringer	Strategiske innsatsområder
Mål 4: God utdanning for alle	- Lav fullføringsgrad i videregående opplæring - Ulik tilgang til utdanning, særlig i distriktene - Manglende muligheter for livslang læring	1. Utdanningstilgang og tilpasning 2. Livslang læring, inkludering og økt integrering 3. Karriereveiledning og støtte 7. Øke gjennomføring av videregående opplæring
Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst	- Kompetansegap mellom utdanning og arbeidsliv - Behov for omstilling og fleksibilitet i arbeidsstyrken - Sosialt og geografisk utenforskap	2. Livslang læring, inkludering og økt integrering 4. Kompetanse for grønn og digital omstilling 6. Samfunnskritiske funksjoner og næringer 8. Forsvar og sikkerhet
Mål 9: Industri, innovasjon og infrastruktur	- Digitalisering og teknologiendringer - Innovasjonsbehov i næringslivet - Behov for desentraliserte utdanningsløsninger	4. Kompetanse for grønn og digital omstilling 1. Utdanningstilgang og tilpasning
Mål 10: Redusere ulikhet	Utenforskap blant unge og voksne - Manglende inkludering i utdanning og arbeidsliv - Svakt samsvar mellom tilbud og individuelle behov - Manglende helsekompetanse og sosiale helseforskjeller som påvirker læring, deltakelse og sosial mobilitet	2. Livslang læring, inkludering og økt integrering 3. Karriereveiledning og støtte 6.Kompetanse for samfunnskritiske funksjoner og næringer
Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn	- Fraflytting, lav bolyst og spredt bosetting - Svekkelse av samisk og kvensk språk og kultur - Lokale kompetansemangel i nøkkelsektorer	1. Utdanningstilgang og tilpasning 5. Samisk og kvensk språk og kultur 6. Samfunnskritiske funksjoner og næringer

4 Kunnskapsgrunnlag og utredningsbehov

Et solid og relevant kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å utvikle en treffsikker og bærekraftig kompetansepolitikk for Troms. Planarbeidet skal bygge på eksisterende datakilder og analyser, samtidig som det identifiseres behov for ny kunnskap og regionale kartlegginger.

Blant de viktigste datakildene er Nasjonal kompetansepolitisk strategi, Meld. St. 14 (2019-2020) Kompetansereformen – lære hele livet, Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Andre kilder finner vi hos Kompetansebehovsutvalget (KBU), NAVs bedriftsundersøkelse, NHOs kompetansebarometer, Konjunkturbarometeret for Nord-Norge og Kommunesektorens arbeidsgivermonitor. Disse gir innsikt i både generelle og sektorspesifikke kompetansebehov, og danner et viktig grunnlag for planleggingen.

Samtidig er det behov for mer spesifikk kunnskap om Troms sine regionale og lokale forhold. Et sentralt datagrunnlag finner vi gjennom fylkeskommunens statistikkportal «*Troms i tall»,* som gir

statistikk og analyser innenfor fylkeskommunens tjenesteområder. Ved behov skal det gjennomføres kartlegginger som belyser kompetansebehov i ulike deler av fylket, med særlig vekt på geografiske og demografiske særtrekk, utdanningstilbudets relevans og tilgjengelighet, samt arbeidslivets behov. Dialog med næringsliv, utdanningsinstitusjoner og kommuner vil være sentral i denne prosessen. Utredningsarbeidet skal også kartlegge behovet for fleksible utdanningsmodeller, herunder digitale og desentraliserte tilbud, samt hvordan utdanningsløp kan tilpasses voksne som må kombinere utdanning med arbeid.

Fylkeskommunene utviklet i 2022 et felles indikatorsett for måling- og sammenligning av kompetanse mellom de forskjellige fylkene.[7] Dette er et utgangspunkt for videre analyser, dialog og felles forståelse av regionens kompetansestatus.

Utviklingen av kunnskapsgrunnlaget forutsetter et aktivt samspill mellom ulike aktører. Fylkeskommunen skal blant annet gjennom Strategisk partnerskap Troms legge til rette for samarbeid og deling av data og innsikt mellom kommuner, NAV, utdanningsinstitusjoner, næringsliv og sivilsamfunn. Dette skal styrke legitimitet, relevans og kvalitet i kunnskapsgrunnlaget, og bidra til en felles forståelse av regionens kompetanseutfordringer.

5 Planprosess

Planarbeidet for regional plan for kompetanse i Troms ledes av fylkeskommunen, med fylkeskommunedirektøren som administrativ ansvarlig. Arbeidet organiseres gjennom en styringsgruppe, en prosjektgruppe og eventuelle arbeidsgrupper som opprettes etter behov.

Styringsgruppen skal sikre at planprosessen følger vedtatte rammer og føringer, mens prosjektgruppen har ansvar for faglig koordinering og tilrettelegging for medvirkning.

Planprosessen skal være åpen, inkluderende og kunnskapsbasert. Det legges opp til bred involvering av relevante aktører, inkludert kommuner, NAV, utdanningsinstitusjoner, næringsliv og befolkningen. Medvirkning skal skje gjennom åpne høringer, regionale innspillsmøter og dialog med råd og utvalg. I tillegg vurderes egne møter med bransjeorganisasjoner og faglige råd, særlig knyttet til fagskoleutdanning og næringslivets kompetansebehov.

Gjennom medvirkning og samarbeid skal planen forankres bredt og bidra til felles forståelse og eierskap. Dette er avgjørende for at planen skal bli relevant, operativ og gjennomførbar. Planprosessen skal også sikre at kunnskapsgrunnlaget utvikles i samspill med aktørene, og at innsatsen blir koordinert og målrettet.

5.1 Organisering

Regional planmyndighet

- Troms fylkesting er regional planmyndighet og vedtar den endelige planen.
- Fylkesutvalget fungerer som planutvalg og har ansvar for å sende planprogram og planforslag på høring. Fylkesutvalget fastsetter endelig planprogram.
- Hovedutvalg for kompetanse er fagutvalg og gir innspill/uttalelser i prosessen.

[7] Regionale Kompetanseindikatorer | Utdanning.no

Prosjekteier

- Fylkeskommunedirektøren, delegert til etatssjef for kompetanseetaten (fylkesutdanningssjef).

Styringsgruppe

- Ledet av fylkeskommunedirektøren.
- Sammensatt av fylkeskommunedirektørens ledergruppe, supplert med representant(er) fra Strategisk partnerskap Troms.
- Styringsgruppen har ansvar for å sikre forankring i fylkeskommunens samlede strategi, og at planarbeidet følger nasjonale og regionale føringer.

Tverretatlig prosjektgruppe

- Faglig ansvarlig enhet: Kompetanseetaten.
- Prosjektgruppen har ansvar for koordinering av prosessen, utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag, forslag til konkretisering av mål/strategier og tilrettelegging for bred medvirkning.
- Prosjektgruppen rapporterer til styringsgruppen.

Arbeidsgrupper

- Opprettes etter behov, for eksempel knyttet til tema som grønn omstilling, livslang læring eller samisk/kvensk kompetanse.
- Ledes av ansatte i kompetanseetaten eller andre fagpersoner.

5.2 Medvirkning

Både planprogrammet og planutkastet legges ut på høring for offentlig innspill. Medvirkning fra befolkningen sikres gjennom åpne høringer, offentlig ettersyn og informasjon via fylkeskommunens nettsider.

Troms fylkeskommune planlegger fire regionale innspillsmøter, etterfulgt av et åpent innspillsmøte. Her oppfordres interesserte parter, myndigheter og interesseorganisasjoner til å delta.

I tillegg vurderes det egne møter med relevante råd og utvalg i fylket, inkludert Ungdommens fylkesråd og fylkeskommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelser.

Forslag til innsatsområder i planprogrammet er utarbeidet i samsvar med føringer i Regional planstrategi Troms 2025-2028 og etter innspill fra kickoff-samling med relevante aktører innenfor kompetansefeltet den 16. januar 2025.

5.3 Fremdrift

Utvikling av regional plan for kompetanse foregår gjennom en strukturert prosess med tre hovedfaser:

1. Planoppstart og utarbeidelse av planprogram
Før selve planen lages, utarbeides et planprogram (dette) som beskriver formålet med planen, hvilke problemstillinger som skal utredes, og hvordan planprosessen skal gjennomføres. Planprogrammet sendes på høring slik at berørte parter og offentligheten kan komme med innspill. Etter høringen bearbeides programmet, og det vedtas politisk som grunnlag for det videre arbeidet.

2. Utarbeidelse av planforslag med handlingsprogram

Når planprogrammet er vedtatt, starter arbeidet med selve planforslaget. Dette innebærer å utforme mål, strategier og tiltak for å styrke kompetanseutviklingen i regionen. Handlingsprogrammet er en sentral del av planforslaget og konkretiserer hvilke tiltak som skal iverksettes, hvem som har ansvar, og innenfor hvilke tidsrammer.

3. Planbehandling - Høring, revidering og endelig vedtak

Det ferdige planforslaget med handlingsprogram sendes på høring for å sikre bred involvering og kvalitetssikring. Etter høringen vurderes innspillene, og planen revideres der det er nødvendig. Til slutt legges den reviderte planen fram for politisk behandling og vedtas som den endelige regionale planen for kompetanse.

Fremdriftsplan

	Hva	Når	Hvem	Merknad
Planoppstart og planprogram	Utarbeide forslag til planprogram	**Q1 - Q2 2025**	Kompetanseetaten	Innhente innspill fra relevante aktører.
	Varsel om planoppstart . Høring og offentlig ettersyn av planprogram i min. 6 uker	**Q 4 2025- Q1 2026**	Politisk behandling, Hovedutvalg for kompetanse og vedtak i fylkesutvalget	Sendes til kommuner, statlige organer og offentlige høringsinstanser. Høringsinnspill samles og dokumenteres.
	Bearbeide	**Q1 2026**	Prosjektgruppe	Justering basert på høringsinnspill.
	Fastsette planprogram	**Q1 2026**	Politisk behandling, Hovedutvalg for kompetanse og vedtak i fylkesutvalget.	Planprogrammet godkjennes formelt.
Utredninger og planforslag	Kunnskapsgrunnlag Utvikle planløsninger med evt. alternativ	**Q2-Q3 2026**	Prosjektgruppe, arbeidsgruppe/eksterne konsulenter	Samle data om kompetansebehov, utdanning, næringsliv etc. Utarbeide ulike scenarioer for kompetanseutvikling
	Evt. drøftingsutkast	**Q3 2026**	Prosjektgruppe	Intern drøfting med nøkkelaktører
	Samråd og medvirkning	**Q3–Q4 2026**	Prosjektgruppe, arbeidsgrupper	Workshops, møter med kommuner, næringsliv og utdanningsinstitusjoner
	Utarbeide planforslag	**Q4 2026**	Prosjektgruppe	Samle alle innspill og forslag til endelig planutkast
Planbehandling	Høring og offentlig ettersyn av planforslag med ev. alternativ i minst 6 uker	**Q1 2027**	Politisk behandling, Hovedutvalg for kompetanse og vedtak i fylkesutvalget.	Høringsfrist på minimum 6 uker, innspill dokumenteres
	Bearbeide	**Q2 2027**	Prosjektgruppe	Justeringer basert på høringsinnspill
	Vedtak fylkestinget	**Q2 2027**	Fylkestinget	Formelt vedtak om regional plan for kompetanse
	Kunngjøring av planen	**Q2 2027**	Fylkesadministrasjonen	Offentliggjøring på nett og evt. i media